

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Băndăna, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-in), Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana, Codreana, Coștru (Buteni), Coștru (Lupșa), Conina, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gh.rla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coryneana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Însoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Neghiul, Noișana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugos), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Rașn. de impr. și păstrare (Ibva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Silvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercățana, Șoimul (Uioara), Șofnul (Așcd), Târnavăana, Timișana, Tibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Așnad), Zărândeana, Zlăgnea, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20—, pe 1/2 an K 10—

Redactor responsabil:

CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 15 fileri.

Situația financiară.

La finele săptămânei trecute Consiliul general al Băncii Austro-Ungare a ținut o ședință plenară în Viena, în care secretarul general Schmid a prezentat un raport amănunțit asupra pieței internaționale de bani și de devize.

- Raportul prezentat a făcut senzație și a fost viu comentat în toate cercurile financiare din monarhie, pentru constatările ce le conține cu privire la banii noștri și îndeosebi cu privire la motivele devalvării continue a banilor noștri.

În ultimele două luni, în intervalul dela 24-Iunie a. c. până la 26 August a. c. — zice Schmid în raportul său — cursul cambiilor străine a fost în continuă creștere. Cursul coroanelor austro-ungare și a marcelor germane din contră s'a redus constant pe piețele neutrale.

Cauzele acestei devalvări sunt, deoparte știrile nefavorabile dela frontul vestic și sudic, pasivitatea permanentă a bilanțului comercial al monarhiei și oferta și circulația cea mare de bancnote austro-ungare în străinătate. Aceasta din urmă este provocată de plățile cele mari, ce le efectuează armatele noastre de ocupațiune în Ucraina, unde se pun în circulație lunar câte 150 milioane coroane și unde totalul bancnotelor noastre puse în circulațiune este evaluat la 1 miliard. Că aceasta sumă enormă nu rămâne stabil în Ucraina, ci Ucrainenii se nizuiesc a o plasa cât mai grabnic

în străinătate este de sine înțeles și una din cauzele devalvațiunii coroanei în străinătate. La 26 August a. c. s'au oferit în Berlin coroane în valoare de nu mai puțin decât 26 milioane, o sumă, care a contribuit mult la apăsarea cursului.

Sfortările băncii noastre de emisiune, ca și a Băncii imperiale germane, de a ameliora situația prin contra, măsuri au avut numai un efect minimal, căci antanta asemenea lucrează cu mare aparat la devalvarea coroanelor și marcelor germane în țările neutrale. Astfel în Olanda și în Elveția s'au pus în circulație în timpul din urmă svonuri, că în Anglia se falsifică bancnotele noastre și falsificatele se pun în circulațiune în străinătate. Faptul acesta — zice Schmid — nu este verificat pân'acum, dar svonul în sine este deja deajuns pentru a discredita coroanele austro-ungare în țările neutrale.

Cea mai mare creștere în curs, prezintă în timpul dela 24 Iunie a. c. până la 26 August a. c. deviza Olanda și anume de 57.69%, cotând 100— Coroane olandeze 522.50 Coroane austro-ungare. Creșteri însemnate arată cursul devizelor Stockholm de 55.70%, Kopenhagen de 45.17% și Christiania de 44.61%. Deviza Elveția prezintă o creștere de 40.44%; cursul maximal a fost 253—, iar cursul mediu este de 251—. Au mai crescut cursul devizelor Constantinopol cu 11.53%, Berlin cu 6.55%, cotând de prezent, în mediu, K 188.17 și deviza Sofia cu 6.62%. Cursul mediu K 128.25. Reducere de 1.31% a arătat numai deviza București.

Cam în aceleași cadre s'a mișcat cursul devizelor și în Berlin.

Ce privește *târgul de efecte* rentele și împrumuturile de războiu au stagnat și s'a arătat în cursul lor ici coala mici reduceri. Din contra au fost viu căutate efectele de investițiune: obligațiunile comunale și în special scrisurile fonciare. Cursul împrumutului imperial german și al împrumuturilor de războiu germane s'a redus ceva; din contra au crescut cursul rentei franceze de 3% și al consolelor și împrumuturilor de războiu engleze.

Numărarea a fost pretutindeni mai redus. În Viena s'au oferit cambii de prima bonitate cu $3\frac{3}{4}\%$, cu $\frac{1}{8}\%$ mai scump decât acum două luni. Bani de lombard $4\frac{1}{4}\%$. În Budapesta discontul pentru cambii de prima bonitate a fost $3\frac{7}{8}\%$. În Berlin discontul privat a cotat, după bonitatea materialului, între $3\frac{5}{8}\%$ — $4\frac{3}{8}\%$ iar în London $3\frac{17}{32}\%$. O lipsă de bani destul de intensivă s'a manifestat în Zürich, unde discontul privat s'a urcat cu $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}\%$ și s'a discutat chiar urcarea etalonului oficial la băncile de emisiune elvețiene.

De relevat mai sunt din raportul secretarului Schmid prețurile crescânde ale aurului, argintului și a platinei, în circulația așa numită de cafenea. La 26 August a. c. prețul aurului se urcase la K 19,600.— pentru un Kg. aur fin; deja în ziua următoare prețul a fost de K 20,700.— Argintul s'a negociat cu K 570.— un Kg. argint fin. Prețurile cele mai enorme s'au plătit însă pentru platină și anume K 50 — pro gram. sau K 50,000 pentru 1 Kg. platină fină.

Bonuri de casă a avut în circulațiune. Banca Austro-Ungară la 23 August a. c., — conform raportului secretarului general — K 1.888.169,000.— și anume K 14,296,000.— de $3\frac{1}{2}\%$ și K 1.874,173.— de 4%. Din acestea sunt în posesiunea Băncii, ca răscumpărate înainte de scadență K 85.529,000.— iar în mâinile publicului K 1.802.940,000.—.

Inflația extraordinară a bancnotelor — sunt în circulație deja 25 miliarde — însuflă serioase griji, atât cercurilor financiare, cât și guvernelor monarhiei. Se țin în aceasta chestiune anchete, se propun mijloace și soluții pentru îmbunătățirea situației. Rezultatul este nul. Bani noștri continuă a se devalvă aici, ca și în străinătate, și scumpetea, pe zi merge crește o tot crește:

Prohibirea urcării de capital.

Prin o ordonanță recentă, de data 2 crt. Nr. 3781 M. E. guvernul *oprește urcarea capitalurilor sociale ale societăților pe acții.*

În sensul §-ului 1 al ordonanței societățile pe acții, până la alte dispoziții, își pot urca capitalul social numai cu învoirea prealabilă a ministerului, învoire ce se dă numai excepțional și în cazuri motivate.

Cererile privitoare la urcarea capitalului social trebuie înaintate la ministrul de comerț. Permisele acordate se publică în monitorul oficial.

Conform §-ului 2 al ordonanței hotărârea adunării generale, privitoare la urcarea capitalului social al societății pe acții, luată fără învoirea prealabilă a guvernului este nulă și nevalidă și nu poate fi înscrisă în registrul firmelor comerciale.

Nule și nevalide sunt și afacerile încheiate în baza novelor acții emise fără învoirea guvernului și contrar ordonanței prezente (§ 3).

Membrii direcțiunii societăților pe acții sunt solidar responsabili pentru paguba, provenită din executarea hotărârilor nevalide ale adunării generale, luate contrar §-ului 1 al acestei ordonanțe (§ 4).

Ordonanța a intrat în vigoare în ziua publicării ei, la 2 crt. și are valoare pe întreg teritoriul țării coroanei ungare.

Motivele, cari au determinat guvernul la emiterea ordonanței de mai sus, precum rezultă din un comunicat oficial, au fost, că în vederea căutării celei mari de acții în târgul efectelor, societățile pe acții și în prima linie număroase institute de bani și-au urcat capitalul social, prin emisiune de acții nouă, atrăgând la sine considerabile disponibilități de numărare din țară. Față de această mișcare, statul ce poartă războiu și are continuu necesitate de bani nu putea rămâne indiferent. Căci este nevoit să reflecteze însuși, pe calea operațiunilor sale de credit, la surplusurile de capital, ce caută plasament — pentru a nu fi necesitat să apeleze, spre paguba vieții economice, continuu la Banca Austro-Ungară.

Statul însă este interesat la urcările de capital ale societăților pe acții și prin aceea, că noile legi de dare au acceptat principiul rentabilității, prin cece au creat între capitalul propriu și veniturile și câștigurile supuse la dare un astfel de nex încât mărimea capitalului social influențează și sarcina de dare.

Afară de acestea guvernul s'a văzut îndemnat la emiterea ordonanței și de faptul, că conform experienței, urcările de capital la societățile pe acții nu isvoresc totdeauna din o necesitate internă, ci adeseori din motive destul de superficiale, cum este d. ex.

¹ Conform unui comunicat semiformal, apărut ulterior, institutele de bani vor avea să ceară încuviințarea guvernului pentru urcarea capitalului la Ministerul de finanțe; celelalte societăți pe acții la Ministerul de comerț.

emulația dintre diferitele institute pentru a și menține rangul avut până acum între celelalte institute de bani etc.

Dispozițiile ordonanței, de sine înțeles, se referă la toate felurile de urcări de capital; va se zică nu numai la acelea, unde capitalul urcat se plătește în număr, ci și la liberarea de acții gratuite și la transformarea fondurilor de rezervă sau a unei părți a acestora în capital de acții.

Pe calea aceasta guvernul ajunge în situația de a putea judeca în fiecare caz singuratic, dacă de fapt urcarea capitalului este o necesitate inevitabilă, de ordin economic, pentru întreprinderea din chestiune sau nu.

Guvernul austriac va lua dispoziții legale analoage ce privește urcările de capital, iar în Germania, excepționând câteva cazuri de fuziuni, cari nu sunt împreunate cu detrageri de capital, sub durată războiului, preste tot nu s'au admis urcările de capital, ba nici chiar emisiunea de obligațiuni particulare. Aceasta pentru că întreaga forță financiară a țării să poată fi pusă în serviciul statului.

Ordonanța aceasta a guvernului are un mare cusur: a venit prea târziu, când marile bănci din capitală și-au urcat deja aproape toate capitalurile sociale și atinge astfel numai băncile mai mărunte și mijlocii, cari în definitiv nu mult pot stânjeni guvernul în operațiile sale financiare.

Reforma agrară în România.

Reforma agrară a devenit în România o necesitate arzătoare decând cu răscoala țărănească din 1907, și în urma împrejurării că populațiunea dela sate crește repentin, devenind lipsa de pământ familiilor țărănești, o primejdie permanentă pentru stat.

De când există civilizație, chestie agrară a fost mai în toate statele și în toate timpurile. Astfel la Elini pe vremea lui Solon și Licurg și în Roma pe la începutul veacurilor creștinești. Pe vremea lui Traian, când s'au colonizat teritoriile actuale românești, Italia aparține numai la 2000 proprietari-cetățeni. În Franța și Germania evul mediu e plin de răscoale țărănești. În România asemenea au fost conflicte între țărani și marii proprietari din vremile cele mai vechi. Cu toate acestea chestia agrară se pune diferit în județele de munte, unde e numai mică proprietate, și în județele dela șes cu latifundii. În Dobrogea unde nu sunt mari proprietari, asemenea nu există chestie agrară.

Până la principii fanarioți (incep. veacului al XVIII-lea) dreptul de proprietate nu era codificat, ci există numai o lege nescrisă numită «obiceiul pământului». După această lege pământul era proprietate comună. Țăranul putea cultiva atâta cât

avea de lipsă, era obligat însă față de stăpânul moșiei (boerul) la următoarele datorințe: în Moldova trebuia să dea stăpânului zeciuială (dijmă) adică $\frac{1}{10}$ din recoltă și 12 zile gratuite de lucru pe an (clacă).

În Muntenia sătenii trebuia să dea stăpânului 12 zile de clacă la an, cari să puteau răscumpăra în bani, plătind 1 leu de fiecare zi. Țăranul mai era dator să are stăpânului 1 zi pe an și să-i aducă un car de lemne la Crăciun.

Încetând domnia națională cu venirea Fanarioților din Constantinopol, domnitorii străini au căutat împreună cu boerii și clerul desnaționalizat, să restrângă tot mai mult drepturile țăranilor. Primul care a codificat obiceiul pământului, însă în detrimentul țăranilor, a fost principele Moruzzi, în a. 1762, care a urcat zilele de clacă la 36. Legea agrară s'a mai modificat apoi în a. 1805 și 1827. Legea din 1805 în Moldova împărțea atât țara, cât și țăranii în trei categorii: se distingeau țărani fruntași, mijlocași și codași, cari posedau în modul următor: Cei dintre Nistru și Prut au căpătat: 8, 6, sau 4 fălci de fânaș și tot atât de imăș, (pășune), dupăcum aveau 16, 12 sau 6 vite; cei dintre Prut și Siret au primit 6, 4, sau 2 fălci de fânaș și tot atât imăș, dupăcum aveau 12, 8, sau 4 vite; țăranii dintre Siret și munte câte 3, 2 sau 1 falce de fânaș, și tot atât imăș, dupăcum aveau 6, 4 sau 2 vite (1 falce = $2\frac{1}{2}$ jug. catastrale de ale noastre).

Stările din Muntenia au rămas aceleași până la anul 1830. Între anii 1831/3 s'au creat pentru ambele principate noi legi agrare în cadrul constituției de atunci, numite «Regulamentul organic» care a pus bază la stările deplorabile de azi, pe cari nu le-au putut delătură reformele din anul 1864 și nici mijloacele paliative întrebuintate de atunci până azi.

Prin noua lege proprietarul era dator să împartă numai $\frac{2}{3}$ din moșie cu țăranii, iar zilele de muncă gratuită se urcâră la 44 pe an. Se detragea deci din folosința țăranului $\frac{1}{3}$ din solul cultivat al țării.

Lovitura de stat a lui Cuza-Vodă în a. 1864 a avut de scop corectarea acestei nedreptăți, și i-a făcut pe țărani proprietari absoluți pe cele $\frac{2}{3}$ părți din fiecare moșie cât aveau în cultivare. A desființat totdeodată claca, și a declarat proprietatea țărănească inalienabilă pe 90 ani, de teamă că marii proprietari să nu o acapareze din nou.

Prin măsura aceasta 467,840 capi de familie au devenit proprietari peste 1.766,258 hectare primind astfel fiecare familie țărănească circa 4 ha.

Tot prin legea din 1864 s'a enunțat în principiu că proprietățile statului în extensiune de 1.207,633 ha să fie asemenea împărțite succesiv sătenilor. Pe baza acestei legi au trecut în posesiunea sătenilor până la a. 1896 871,473 ha la 162,924 capi de familie.

Anul 1907 a devenit în urma răscoalei țărănești o pagină neagră în istoria României. Arealul distribuit în 1864 și prin legile următoare țăranilor, nu

mai eră suficient pentru hrănirea populației înmulțite. Boerul cerea arândă tot mai mare pentru moșia arândată, așa încât țărani ca revanș penru crudul tractament la care erau supuși, au recurs la jaf și la omor.

Trecând vremile turbure, guvernul de atunci a introdus diferite reforme cari nefiind de-tul de radicale au rămas fără de efect. Astfel s'a înființat «Casa rurală» cu menirea să cumpere de bună voie moșii dela marii proprietari, pe cari să le parceleze între săteni în condiții lesnicioase. Totdoodată s'au înființat islaurile rupând teritorul necesar din moșiile marilor proprietari. După aceasta a urmat legea bunurilor de mână moartă, care obligă pe stat, comune și județ a vinde sătenilor întreg pământul lor, iar instituțiunile publice au fost autorizate să ofere Statului spre cumpărare proprietățile lor rurale pentru a fi parcelate.

În urma acestor legi s'au cumpărat dela 1907 — 1912 în total 232,724 ha.

O altă măsură a fost înființarea de «obștii» cu scopul de a luă în arândă complexe mai mari de pământ. Aceste proprietăți au avut în 1912 o întindere de 123,243 ha.

În nex cu cele anterioare s'au înființat băncile populare, cari însă nu au putut acuiră de când există, decât numai 15,000 ha. Cauza nereușitei este în mare parte creditul prea scump de 10—16%.

Dar nu numai înmulțirea populației în sine a fost cauza tulburărilor agrare. Au mai contribuit la aceasta metoda primitivă de cultivare a pământului, care prin o exploatare mai rațională ar putea produce îndoit atâta cât produce acum; apoi lipsa de orice organizație economică, și creditul scump. Una din cauzele principale a fost și împrejurarea că marii proprietari au început să exploateze moșiile lor tot mai mult în regia proprie, dând țăranilor în arândă moșie tot mai puțină.

Înainte de anul 1829 proprietarii nu cultivau decât o mică parte din moșiile lor din motivul că pe de o parte prețul cerealelor eră înainte stabilit de către stăpânirea turcească, de altă parte fiindcă nici nu erau brațe de muncă, pe atunci principatele românești fiind puțin împoporate.

De atunci populația s'a întreit, însă pământul dat în arândă s'a tot micșorat. Cea mai mare nedreptate însă constă în faptul că marele proprietar cultivează moșia sa cu instrumentele și vitele țăranelui, neavând astfel aproape nici un rizic și nici o cheltuială. Afară de aceasta chiar și pământul care se dă în arândă, se dă numai pentru cultivarea cucuzului.

Pentru-ca să ilustrăm înmulțirea populației, care percentual e cea mai mare în Europa, notăm că în a. 1908 locuiau la sate 5.589,000 loc, iar în a. 1913 deja 5.900,000. Neavând țara industrie, escedentul populației nu poate fi plasat în alt ram de

activitate a economiei naționale. Fabricile ocupau în a. 1912 numai 57,000 muncitori.

La a. 1907 cauza răscoalei a fost că pământul să arânda prea scump; cu proxima ocazie va fi că nu se dă pământ de loc. Chestia deci e cu mult mai ardentă și mai gravă decât în 1907 și reclamă o sanare urgentă.

Bărbații de stat ai României nu sunt de acord decât numai în principiu relativ la măsurile sociale ce trebuiesc luate pentru mulțumirea țăranilor. Toată lumea concede că o expropriere parțială a marii proprietăți trebuie făcută, asemenea și o reformă a a legii electorale, care până acum nu da majorității covârșitoare a populației țării, decât 38 locuri în parlament. Căile însă, cari ar duce mai bine la rezolvirea reformelor, să judecă diferit, după culorile de partid, după-cum respectivii bărbați de stat sunt conservatori, liberali, sau conservatori democrați.

Liberalii par ar fi mai radicali, și pornind din principiul că o lucrare are caracter de utilitate publică dacă răspunde la o nevoie socială, cer de a dreptul desființarea prin expropriere a latifundiilor.

După ei proprietatea latifundiară nuși împlinește funcția socială, dat fiind că 36% din proprietari arândează moșiile lor la evrei și greci, elemente cu totul străine. Afară de aceea mulți dintre proprietari sunt absentști, adevărată partea cea mai mare a anului o petrec în străinătate, dându-se la desfătări de tot soiul.

Latifundiile împedecă aplicarea ori-cărei reforme politice. Dacă bună-oră s'ar introduce o reformă electorală, să zicem supragul universal, ea nu va putea asigura libertățile politice, câtă vreme marii proprietari țin în mâinile lor existența țăranilor și pot face asupra lor ori-ce presiune.

Statisticile existente arată disproporția ce există între raporturile de proprietate. Pământul cultivabil al României¹ este de 9 mil. ha; din acesta 4½ mil. aparține proprietății mari de peste 500 ha, cu un număr de 1050 proprietari. Proprietatea mijlocie (10—500 ha) ocupă 1.647,128 ha, pecând circa 3 mil. ha aparțin la un milion capi de familie cu circa 5 mil suflete, venind pe familie în mediu 3 ha.; majoritatea micilor proprietari inse posed sub 2 ha.

Conservatorii asemenea admit necesitatea reformelor, dar' fără de expropriere, căci proprietatea după ei este «sfântă și nealterabilă». Ei propun ca mai întâi proprietățile ce posede statul și mâna noastră să se treacă în proprietatea țăranilor, iar statului să i se dea un drept de preemțiune asupra moșiilor de vânzare, a căror circulație atinge anual cifra de 100,000 ha. După planul acest statul ar aveă dreptul să cumpere în primul rând moșiile cari vin la vânzare, și apoi să le parceleze între țărani. Afară de aceasta ei propun regularea dunerii

¹ Fără Basarabia.

prin ceea-ce sute de mii de hectare s'ar câștiga pentru colonizări.

Guvernul Marghiloman actualmente la putere și-a propus a realiză acum măcar o parte a reformei agrare, proiectată în cursul anilor de toate guvernele vremelnice ale României. În acest scop a prezentat camerei un proiect de lege privitor la arândarea forțată a moșiilor cu care intenționează a veni în ajutorul micilor proprietari. Legea aceasta va fi pusă în aplicare numai în mod provizor, până va putea urmă, după restabilirea stărilor normale, o reformă mai radicală și definitivă, căci este vorba să-și schimbe stăpânul, moșii în valoare de nu mai puțin decât 1 miliard.

Determinatoare pentru o reformă agrară mai radicală sunt, pe lângă motivele dinainte de războiu și situația financiară a țării, care reclamă a potențare a veniturilor statului, prin potențarea producției agricole și a veniturilor proprietății fonciare.

Proiectul dispune, că până la regularea definitivă a chestiunii agrare, prin exproprierea tuturor proprietarilor de moșii mai mari decât 100 de hectare, atât persoanele private, cât și toate persoanele juridice, domeniile coroanei și ale statului sunt obligate în interval de 3 luni dela promulgarea legii, a pune la dispoziția băncilor agrare, o parte a moșiilor lor în scop de a fi arândate obștiilor de arândare țărănești.

În modul acesta ajung a fi arândate la țărani, după o anumită scală, până la 95% ale proprietății fonciare. La moșii în întindere până la 500 hectare trebuie arândate 25%; până 1000 hectare 30%; până la 3000 hectare 60%; până la 5000 hectare 70%; până la 10,000 hectare 85% și preste 10,000 hectare 95%.

Se vor da în arândă țăranilor numai pământul arător, fânețe și pășuni și arândarea se va face odată pentru totdeauna pe timpul cât va fi în vigoare actuala lege. Vânzarea moșiilor date în arândă va fi admisă numai dacă noul proprietar ia asuprași angajamentele antecesorului său. Contractele de arândă, încheiate înainte de intrarea în vigoare a legii se invalidează pentru teritoriile supuse arândării forțate. Arândarea se face pe 5 ani, dacă până atunci nu urmează o reformă radicală a proprietății și contractele se prolongesc automat pe același period.

Executarea dispozițiilor legii este încredințată unui *consiliu superior agricol*; afară de aceasta se institue în fiecare district politic câte un *comitet agricol*, care, ca și *comitetele agricole regionale* se compun din funcționari, reprezentanți ai marelui proprietăți și ai țăranilor. Toate 3 comitetele lucrează în instanță.

Nouă ordonanță privitoare la asigurarea muncitorilor.

Ministrul de comerț are intențiunea ca printr'o nouă ordonanță să întregască articolul de lege XIX din 1907 și ordonanța guvernială întregitoare, intrată în vigoare la 1 Ianuarie 1918, — în privința asigurării muncitorilor pentru caz de boală și accident.

Remarcăm aci cele mai însemnate modificări *principiale* intenționate de ministru. Conform ultimei ordonațiuni limita până la care se extinde obligamentul de asigurare pentru caz de boală privitor pe funcționarii privați (particulari), — a fost salariul fundamental de Cor. 4,800.— Ordonanța intenționează a introduce asigurarea obligatorie fără considerare la mărimea salariului, sau a ridică aceasta limită la o sumă cu mult mai mare.

Se intenționează a extinde obligamentul de asigurare asupra unor persoane, cari astăzi nu cad sub obligamentul de asigurare, d. e. asupra *servitorilor, amplotiaților de cancelarii advocațiale, de notari publici spălătorese, cusătorese* etc.

Sub obligamentul de asigurare vor cădea, — respective vor putea fi asigurați și *funcționarii publici*, asupra cărora acest obligament până acum se extindea numai sub anumite condițiuni.

În privința asigurării *pentru caz de accident* se intenționează îndeosebi să se ridice renta de despăgubire pentru astfel de cazuri, — luându-se în considerare scumpetea și plățile mai urcate de azi.

Conform normelor existente limita până la care este impus astăzi obligamentul de asigurare pentru caz de accident este Cor. 2,400.— Aceasta limită va fi ridicată conform relațiilor schimbate de azi.

Se va urcă baza de despăgubire pentru caz de nenorocire a învățăceilor dela baza existentă de Cor. 1.— la zi, la o sumă mai urcată.

În general va fi tendință să se valideze principiul ca toți aceia, cari cad sub obligamentul de asigurare pentru caz de boală, — să fie în mod obligatoric asigurați și pentru caz de accident.

Circulația bancnotelor în Europa.

	Rezerva de aur finele lui Iulie		Circulația bancnotelor finele lui Iulie	
	1914	1918	1914	1918
Anglia	1,004	1,678	197	7,634
Franța	4,104	3,394	6,912	29,148
Germania	1,696	2,934	2,364	15,589
Austro-Ungaria	1,269	270	2,129	24,000
Italia	1,105	895	1,730	8,008
Rusia	4,270	3,453	4,358	120,000
Elveția	180	383	639	678
Olanda	340	1,507	652	1,947
Spania	543	2,119	1,919	2,958
Danemarca	110	264	219	521
Svedia	146	361	320	935
Norvegia	61	168	173	499
	14,828	17,426	21,612	211,917

Autorul acestei tabele, Dr. Emil Loew din Viena, evaluează datoriiile statelor europene, cari înainte de războiu erau 150—160 miliarde, la suma de K 1,000 miliarde. Dobânzile anuale ale acestor împrumuturi, se urcă la mai mult decât au fost toate datoriiile statelor europene înainte de aceasta cu un pătrar de veac.

Cualificarea juridică a serviciului la „Crucea Roșie” dușmană.

La 19 August s'a pronunțat sentința de către tribunalul militar din Cluj în cauza celor 11 dame române din Brașov, acuzate, că în luna Septembrie 1916, pe timpul când orașul Brașov a fost sub stăpânire românească:

1. Ar fi decretat formarea Crucei roșii române din Brașov ca afiliată a societății de cruce roșie din regatul român.

2. Ca membre ale crucei roșii ar fi făcut servicii dușmanului respective armatei române.

3. În parte, — după retragerea armatei române ar fi părăsit țara ducându-se cu armata română pe teritor român.

Toate acuzațiile au fost absolvate, parte în lipsă de dovezi, parte în urma împrejurării, că tribunalul militar nu a calificat ca delict în contra puterii armate a statului faptul lor imputat.

Este de remarcat punctul de vedere al apărării reprezentat cu multă pricepere îndeosebi de dl adv. Dr. Gustav Pordea din Ciuj, — întrucât ce privește punctul 2 din acuză.

Conform argumentației apărării, serviciul făcut Crucei roșii prin îngrijirea bolnavilor și a răniților nu constituie fapt delictual. Atât convenția dela Haga cât și cea dela Genf a calificat serviciul sanitar de act al neutralității, deci stând sub scutul legilor internaționale. Chiar și personalul și instituțiile sanitare ale propriei armate, (spitale, lazarete, medici, farmaciști etc.) ajungând în puterea dușmanului pot continua serviciul lor, — prin ceace nu se fac culpabili de nici un delict. Serviciul sanitar servește *atât pe prietin, cât și pe dușman*, este un serviciu dat *omului și nu soldatului*, este un act al umanității, — care deci nu poate fi considerat de *act de tradare*, nici atunci când servește pe dușman.

Apărarea s'a provocat și la un apel-poruncă din Septembrie 1916, al comandantului militar român al orașului Brașov, în care face apel la toate damele din Brașov *fără deosebire la naționalitate* să dea ajutor răniților, căci — cum argumentează apelul, — și ei, Românii, dau ajutor tuturor răniților și bolnavilor fără deosebire de naționalitate și religione.

Tribunalul a acceptat argumentația apărării și în consecință a absolvat pe acuzate.

Procurorul a anunțat recurs de nulitate în contra sentinței absolvitoare.

Pe cât suntem informați damelor internate încă nu li-s'a permis reîntoarcerea acasă.

Mai e încă o serie de procese de această natură în curs la tribunalul din Cluj.

CRONICĂ.

„Poporul Român”, casă de editură și librărie, soc. pe acții în Budepesta. Pentru preluarea tipografiei «Poporul Român», a editurii ziarului «Foaia Poporului Român» și a celorlalte foi în legătură cu ea, precum și a librăriei «Poporul Român» întemeiate de răposatul Dim. Birăuțiu, este pe cale a se înființa în Budepesta, sub firma de sus, o societate pe acții. Capitalul social este fixat cu K 500,000.— în 5000 acții à K 100.— la purtător. Erezii răposatului Birăuțiu aduc ca aparat social la noua întreprindere tipografia existentă etc. în valoare de K 270,000.—. Restul până la 1/2 milion se va aduna prin subscripțiune publică. Terminul pentru încheierea subscripțiunii este 31 Octombrie 1918. Prețul unei acții este K 100.—, plus K 6.— taxa de fondare. Rata I. de K 40.— + K 6.— taxă de fondare se plătește la subscriere, rata II. de K 30.— până la 15 Noembrie a. c. și a III. de K 30.— până la 15 Decembrie a. c. — Prospectul de fondare este subscris de: D-na Hortensia Birăuțiu, proprietară, Budepesta.; de P. Cuv. Sa părintele Genadie Bogoevici, protosincol, Budepesta și de D-nii Dr. Titu Babeș, avocat, Budepesta; Dionisie Iana, candidat de preot, Maidan; Dr. Liviu Lința, avocat, Budepesta; Leonard Paukerow, șef-redactor Budepesta și Vasile Vlaicu, funcționar superior de bancă, Sibiu.

Nu ne îndoim că publicul nostru, apreciind serviciile, ce le-a făcut și le va mai face obștei «Foaia Poporului Român» această excelentă foaie de informații, va da întreg sprijinul său noii întreprinderi în înființare.

Bursă de efecte în Arad. Săptămâna trecută și-a început activitatea bursa de efecte din Arad în sala cea mare a societății Lloyd. Bursa este deschisă de două ori pe săptămână, Marți și Sâmbătă. Se negociază acțiunile și scrisurile fonciare ale tuturor institutelor aradane, admise la cotare din partea conducerii bursei. Cursurile realizate și stabilite oficios se publică.

Un împrumut intern în România. Zilele trecute s'au întrunit reprezentanții băncilor din București pentru a stabili condițiile noului împrumut intern de 2 miliarde, ce intenționează a ridica România.

Stampilarea obligațiunilor de împrumut de stat rusești. Obligațiunile de împrumuturi de stat rusești, obligațiunile de căi ferate rusești, garantate de stat și ori-ce alte efecte rusești, garantate de stat, sunt a se prezenta, fără coalele de cupoane, pentru stampilare, până la 14 Septembrie a. c. «la Banca Austro-Ungară», (la Centrale sau ori-care sucursală).

Pentru stampilare pot fi prezentate numai astfel de efecte, cari la timpul său au fost anunțate Băncii

Austro Ungare; dintre cele neanunțate numai acelea, privitor la cari se produce dovada, că au fost deja înainte de 3 Martie a. c. în posesiunea unui cetățean ungar.

Revista «Országos Kereskedelmi Közlöny» din capitală, încearcă a se introduce în timpul din urmă la băncile noastre, prin niște apucături nedemne de o presă cinstită. Sub cuvânt că de ani de zile publ. ca gratuit publicațiunile băncii, — ceea-că însă nu este adevărat, ci numai pretext — cere simplu licuidarea taxei de abonament. Și pentru a da aplomb acestei «invitări la abonament», și a predispuce poate de frică, la aceasta jertfă, iată ce îndrăznește a scrie băncilor românești: «Acludem câți-va numeri de probă (plini de atacuri la adresa a diferitelor bănci maghiare din țară, cari probabil nu au abonat aceasta revistă obscură — Red.) și sperăm, că institut naționalist fiind veți fi gata a ne întimpină cu simpatie deja în urma deosebitei considerațiuni, ce am avut-o până acum ca revistă maghiară, față de D-voastră».

Răspunsul băncilor noastre la astfel de apucături și încercări de șantagi, de sine înțeles, nu poate fi decât ignorarea cererii și sistarea și a eventualelor abonamente făcute mai înainte în necunoștință de cauză.

Băncile noastre pentru fundațiunea ziaristilor. La rugarea adresată băncilor române de Epitropia fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria, s'au mai făcut următoarele contribuiri:

Transp. din Nr. 34 al «Rev. Econ.» K 4,850.—
 » Auraria, Abrud . . . . . „ 100.—
 Total . K 4,950.—

Publicarea contribuțiilor se continuă.

Contribuiri pe seama „Asociațiunii“.

V

Urmăm mai departe cu înregistrarea contribuțiilor benevole pe seama «Asociațiunii» și a instituțiilor ei, întrate la cassa centrală din 9 lunie încoace, exprimând marinișilor contribuitori cea mai călduroasă mulțămită.

A. Institute de credit:

1. «Mărgineana», Poiana . . . . . K 120.—
 2. «Creditul», Zernești . . . . . „ 50.—
 3. «Vulturul», Tășnad . . . . . „ 20.—
 Suma: K 190.—
 Contribuiri anterioare: „ 16,500.—
 Impreună: K 16,690.—

B. Particulari:

1. Nicolau Togan, protopop, Sibiu . K 50.—
 2. Simeon Butiri, preot, Valea-neagră „ 50.—
 3. Virgil Nistor, preot militar, Rahó, (din prilejul trist al împlinirii alor 3 ani dela moartea fratelui său Dionisie, căzut pe câmpul de luptă) . . . „ 40.—

4. Dr. Nestor Oprean, avocat, Sânt-Miclăușul-mare . . . . . K 50.—
 5. Dr. Lucian Borcia, avocat, Sibiu „ 200.—
 6. Francisc Cosma, Pir (Selaj) . . . . . „ 100.—
 7. Petru Pop iude de trib. i. p. Brașov „ 30.—
 8. Demetriu Balanescu, pro-r. Biserica-albă, pe lângă întregirea puțin obicinuită la noi a taxei de membru fund. al Asociațiunii de K 400 cu K 800— la o altă K 1,200— și pe lângă K 100— ce a mai dăruit pentru ajutorarea Asociațiunii, acum încă . . . . . „ 200.—
 9. Leon Bancu, funct. de bancă, Năsăud „ 20.—
 10. Ioan Dăian, preot, Sângătin . . . . . „ 100.—
 11. Gregoriu Bozacu, propr., Velcheriul de Câmpie . . . . . „ 100.—
 12. Petru Ghejiv, Târnava (Reșița) . . . . . „ 100.—
 13. Despărțământul «Tășnad» al Asoc. . . . . „ 50.—

Suma: K 1,090.—

Contribuiri anterioare: „ 23,132.50

Impreună: K 24,222.50

Sibiu, 26 August 1918.

VI

Dela 26—31 August au mai intrat următoarele contribuiri benevole pe seama «Asociațiunii» și instituțiilor ei, pentru cari exprimăm marinișilor contribuitori cea mai călduroasă mulțămită.

A. Institute de credit și alte instituții:

1. Comunitatea de avere în Caransebeș K 1,000.—
 2. «Sebeșana», cassă de păstrare pe acțiuni în Caransebeș . . . . . „ 200.—
 3. «Severineana», societate comercială pe acții în Caransebeș . . . . . „ 200.—
 4. «Banca poporală» în Caransebeș . . . . . „ 50.—
 5. Karansebesi uj takarékpénztár . . . . . „ 20.—
 6. Biserica gr. or. română în Caransebeș „ 30.—
 7. «Câmpiana», inst. de credit, Mociu „ 500.—

Suma: K 2,000.—

Contribuiri anterioare: „ 16,690.—

Impreună: K 18,690.—

B. Particulari: (Din Caransebeș și jur.)

1. Dr. Miron E. Cristea, episcop . . . . . K 100.—
 2. Filaret Musta, arhimandrit . . . . . „ 100.—
 3. Dr. Nicolae Ionescu, ... „ 200.—
 4. Andreju Ghidiu, protopop . . . . . „ 100.—
 5. Iuliu Vuia, inv. dir pens. . . . . „ 30.—
 6. Dr. George Labonțiu, adv. . . . . „ 50.—
 7. Dr. I. Tr. Badescu, ... „ 25.—
 8. Dr. Vasile Loichiță, profesor . . . . . „ 10.—
 9. Antoniu Sequens, profesor . . . . . „ 10.—
 10. Dr. D. Cioloca, profesor . . . . . „ 5.—
 11. Nicolae Marin, ... „ 20.—
 12. Dr. Petru Barbu . . . . . „ 10.—
 13. Petru Loga, contabil . . . . . „ 10.—
 14. Florea Bozgan, adv. . . . . „ 10.—
 15. Dr. Cornel Cornean, secr. consist. . . . . „ 10.—
 16. Ioan Hango . . . . . „ 10.—
 17. Aurel Doboșan, senator orășenesc . . . . . „ 20.—
 18. Inándy György . . . . . „ 10.—
 19. Dr. Petru Florian, senator orășenesc „ 20.—
 20. Alexandru Curiac, ... „ 10.—
 21. Nistor Stoichescu . . . . . „ 20.—
 22. Constantin Căltiun, jun. . . . . „ 20.—
 23. Teodor Dragomir . . . . . „ 20.—
 24. Dr. Hegyesi Benő . . . . . „ 20.—
 25. Dr. Valeriu Meda . . . . . „ 20.—

26. Dimitrie Sgaverdia	K	10—
27. Dușan Pavlovici	"	10—
28. Dr. I. I. Olariu	"	10—
29. Iefta Biju	"	10—
30. Aurel Moaca, ases. consist.	"	20—
31. Nicolae Sporea, econom	"	10—
32. Constantin Burdia	"	100—
33. Karl Schwab	"	20—
34. Elena Biju	"	5—
35. Dimitrie Beuca	"	5—
36. Donner Ienóné	"	10—
37. Scevola	"	5—
38. Petru Lepa, comerciant	"	20—
39. Dimitrie Răbăgia, econom	"	5—
40. Alexandru Bușiu	"	10—
41. George Neamțu	"	10—
42. George Buru, preot	"	10—
43. Nestor Miculescu	"	5—
44. Petru Barbulovici	"	10—
45. Sinescu Băstreaș, preot	"	10—
46. Vasile Păica, preot	"	10—
47. Ioan Popoviciu, preot	"	10—
48. Ioan Gromăvescu, preot	"	10—
49. Pavel Sandru, preot	"	10—
50. Vasile Popoviciu, preot	"	10—
51. Pavel Magdescu, preot	"	10—
52. Eulalia Oprea	"	10—
53. Iliana Popoviciu	"	5—
54. Teodor Muntean, preot	"	5—
55. Ștefan Jian	"	10—
56. Ladislau Dáncs	"	10—
57. Dimitrie Borlovan, econom	"	4—
58. Cineva	"	1—

Suma: K 1,260—

Contribuirile anterioare . . . . . 24,222'50

Impreună: K 25,482'50

Sibiiu, 31 August 1918.

Biroul «Asociațiunii»

Dela Fundațiunea ziaristilor.

După cum ni-se comunică, Epitropia «Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria» a adresat tuturor oamenilor noștri cu dare de mână un apel, prin care îi roagă să contribuie la augmentarea mijloacelor materiale ale numitei fundațiuni. Apelul e următorul:

Epitropia «Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria», în ședința sa din 14 August a. c., a luat cu vie mulțămită act de sporul considerabil, pe care l-a realizat fundațiunea noastră, în scurt timp, prin diferitele donațiuni generoase ale mecenaților noștri în deobște cunoscuți, precum și prin contribuiri ocazionale mai mărunte ale publicului nostru.

Dar a observat în acelaș timp, că din listele donatorilor lipsește numele multor oameni de bine și Români doritori de lumină, despre cari putem presupune, că ar fi contribuit și până acum cu sume frumoase la sporirea fundațiunii, dacă li s'ar fi adresat direct apel din partea Epitropiei noastre.

Această împrejurare a îndemnat subsemnata Epitropie a face de astădată apel în deosebi la spi-

ritul de jertfă și dărnicia aceloră, pe cari împrejurările anilor din urmă i-au favorizat în mare măsură încât au fost în stare să obțină rezultate materiale neobicinuite mai înainte, cum știm că au reușit a face câțiva dintre economii, comercianții și industriașii fruntași ai noștri prin destoinicia, prevederea, stăruința și râvna lor deosebită.

Pe toți aceștia li rugăm acum, să nu întârzie a se înscrie printre generoșii fondatori și donatori ai acestui așezământ umanitar, care urmărește cu toată insistența țanta nobilă de a creă ziaristilor noștri din viitor o situație mai suportabilă decât aceea, sub a cărei povară au succumbat în trecut mulți dintre cei mai talentați purtători ai condeului.

Despre ceice vor dăruț sume mai considerabile Epitropia va purtă evidență specială și la timp oportum va tipări un *album*, prin care se va eterniză numele și vrednicia titorilor marișimoși ai fundațiunii noastre.

Ne luăm deci voie a Te rugă și pe M. St. D-Ta, ca din prisosul, pe care Ți l-a dăruț bunul Dumnezeu să Te înduri a jertfi o părticică și pentru Fundațiunea ziaristilor noștri, bine știind că «*cine ce dă, lui își dă*».

Anticipând mulțămita noastră cordială pentru darul, pe care vei binevoi a l face, și pe care Te rugăm a-l trimite pe adresa secretarului nostru în Sibiiu (Nagyszeben), semnăm

Cu stimă deosebită:

Sibiiu, în 3 Septembrie 1918.

Membrii Epitropiei:

Dr. I. Lupaș, I. I. Lăpădatu, V. Goldiș, Alex. Ciura.
v.-prezident. secretar.

Nu ne îndoim, că apelul va aveă efectul dorit. Bărbații noștri cu stare materială bună și cu tragere de inimă vor veni în ajutorul fundațiunii. Contribuirile le vom publică și noi.

BIBLIOGRAFIE.

„Răsboiu și pace“. În editura *Librăriei diecezane din Arad* a apărut în traducere românească romanul senzațional «Răsboiu și pace» de celebrul scriitor rus Leon Tolstoi. Volumul I costă 3 cor., vol. II 3 cor., vol. III 4 cor. Volumul IV e sub tipar și va costă 4 cor. Pentru porto e a se alătură 2 cor. și 40 fil.

Sumarul:

Situația financiară. — Prohibirea urcărilor de capital. — Reforma agrară în România. — Noua ordonanță privitoare la asigurarea muncitorilor. — Circulația bancnotelor în Europa. — Cuașificarea juridică a serviciului la Crucea Roșie dușmană. — *Cronică*: «Poporul Român», cassă de editură și librărie, soc. pe acții în Budapesta. Bursă de efecte în Arad. Un împrumut intern în România. Stampilarea obligațiunilor de împrumut de stat rusești. Revista «Országos Kereskedelmi Közlöny». Băncile noastre pentru fundațiunea ziaristilor. — *Contribuiri pe seama Asociațiunii*. — *Dela fundațiunea ziaristilor*. — *Bibliografie*.